

ชาตินิยมและความเป็นพลเมือง

เราได้ยินเรื่องชาตินิยม รักชาติ ที่ผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กมีกันอยู่บ่อยๆ แต่เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์แล้วก็ทำให้รู้สึกหวาดหวั่น ทำอย่างไรเราจึงจะมีความเป็นชาตินิยมโดยไม่เกิดปัญหาได้

ชาตินิยมหมายถึง Nationalism ซึ่งหมายถึงความรู้สึกร่วมกันในเรื่องความสำคัญของภูมิภาคหรือความเป็นประชาชน เช่น เกิดร่วมประเทศร่วมจังหวัด หรือเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน

นอกจากนี้ชาตินิยมยังเป็นอุดมการณ์ซึ่งอยู่บนความคิดว่าความจงรักภักดีของแต่ละคนที่อุทิศให้แก่ชาตินั้นทำให้ผลประโยชน์ของชาติอยู่เหนือกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

บ่อยครั้งชาตินิยมเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองอีกด้วย เช่น นาซี ฟาสซิสต์ สังคมนิยม ศาสนา ประชาธิปไตย กล่าวคือ จงรักภักดีต่ออุดมการณ์นี้ข้ามประเทศ ข้ามความเป็นเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกันอีกด้วย

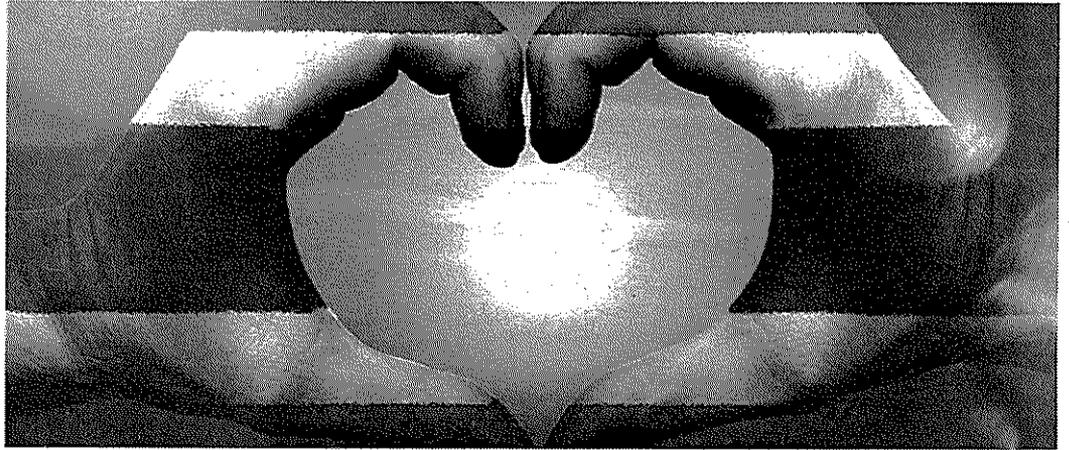
สรุปก็คือชาตินิยมเป็นความรู้สึกร่วมกันของกลุ่มคนที่มีอคติคนแดนหรือความเป็นชาติพันธุ์โดยมีความจงรักภักดีและเห็นว่าผลประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

สาเหตุของชาตินิยมก็มาจาก ๒ เรื่อง กล่าวคือ ๑. ทางโน้มนามธรรมชาติที่มีมาแต่ดึกดำบรรพ์ของมนุษย์ที่จะแยกเป็นกลุ่มตามความใกล้ชิดของการเกิด เช่น เป็นเผ่า เป็นเมือง เป็นชาติ ฯลฯ ๒. ความจำเป็นในการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด

ทางโน้มนามธรรมชาติดูกับความอยู่รอดอธิบายว่าเหตุใดชาตินิยมจึงเกิดขึ้น หากความรู้สึกร่วมกันนี้ไม่มีในกลุ่มชนใดก็จะอยู่ไม่รอด ตัวอย่างมีให้เห็นมากมายในประวัติศาสตร์ เช่น การถูกกลืนชาติด้วยวัฒนธรรม หรือถูกบังคับให้เป็นเมืองขึ้น ความเป็นชาตินิยมเท่านั้นที่จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถอยู่รอด มีความเป็นตัวตน และมีเอกลักษณ์ของตนเองได้

ถ้าถามว่าเราสมควรสอนเด็กของเราให้มีความเป็นชาตินิยมหรือไม่ ความรู้สึกทั่วไปก็คือสมควรสอนเพราะเราต้องการรักษาแผ่นดินของเราที่บรรพบุรุษสูญเสียเลือดเนื้อรักษามา และเราต้องการเสรีภาพ ความเป็นอิสระ มีเอกลักษณ์ของเรา โดยสามารถกำหนดชะตากรรมของสังคมของเราได้เอง

ในการนี้เราต้องสอนให้เขารักชาติ แต่บ่อยครั้งที่มันมีความหมายกว้างและหละหลวม เมื่อไล่ลงไปลึกๆแล้วไม่แน่ใจว่ามันคืออะไร ผู้เขียนขอเสนอว่ารักชาติหมายถึง ๔ อย่างนี้ กล่าวคือ ๑. ภาคภูมิใจและหวงแหนความเป็นอิสระ ๒. รักษาและหวงแหนทรัพยากรของชาติ ไม่ว่าจะเป็แผ่นดิน ภูเขา แหล่งน้ำ วัด พระพุทธรูป ทะเล ฯลฯ ๓. รักและภาคภูมิใจความเป็นไทยเพราะเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้เราแตกต่างจากคนอื่น และ ๔. รักเพื่อนร่วมชาติ ไม่ว่าจะเป็พลเมืองไทยหรือคนอื่นที่มาอยู่อาศัยในบ้านของเรา เพราะความรักเช่นนี้เท่านั้นที่จะทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมได้

ขอบคุณภาพจาก <https://kyotoreview.org>

การรักชาติเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นเรื่องของความรัก ความจงรักภักดี ความหวงแหน ความภาคภูมิใจ อย่างไรก็ตามก็ต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะมันอาจกลายพันธุ์เป็นความบ้าคลั่ง และทำลายตัวเราเองได้ในที่สุด เราเห็นตัวอย่างของเยอรมนีและญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง

สิ่งที่ต้องย้ำก็คือรักชาติ แต่ต้องไม่เ็นกว่าเราวิเศษวิโสกว่าผู้อื่น ซึ่งเป็นความจริงเพราะประเทศใดในโลกก็มีดีทั้งนั้น พลเมืองของเขาที่รักชาติของเขา เช่นเดียวกัน หากมนุษย์โลกจะอยู่กันอย่างสันติแล้ว เราต้องยอมรับและตระหนักร่วมว่าวัฒนธรรมอื่นๆ ก็ล้วนมีสิ่งที่น่าสนใจเช่นเดียวกับเรา

ถ้าเราต้องการกำกับ ควบคุม ไม่ให้ความเป็นชาตินิยมเคล็ดแล้ว เราต้องสอน “ความเป็นพลเมือง” ให้แก่เด็กของเราด้วย “ความเป็นพลเมือง” นั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้สังคมของเรามีความร่มเย็น สามารถอยู่ร่วมกันได้กับคนอื่น

“ความเป็นพลเมือง” ได้แก่ ๑. การเคารพกฎกติกาของสังคม ๒. การยอมรับและเคารพความแตกต่างของผู้คนในชาติ ตลอดไปจนถึงเรื่องความเชื่อ ความเห็น วัฒนธรรมประเพณีของเขาด้วย ๓. การเคารพสิทธิของผู้อื่น ๔. ยอมรับความเท่าเทียมกันในสังคม ตลอดจนกฎกติกาของเสียงส่วนใหญ่ตามระบอบประชาธิปไตย ๕. มีเสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ

“ความเป็นพลเมือง” เป็นเรื่องสำคัญในโลกปัจจุบันที่ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันมากมาย หากขาดกฎกติกาแล้วจะมีปัญหามากมาย และหากเด็กถูกฝึกฝนให้มีลักษณะเช่นนี้แล้ว ก็จะเป็นพลเมือง คือ พลัของเมือง (พละ + เมือง) ได้เป็นอย่างดี

ที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ชาตินิยมซึ่งเป็นสิ่งน่าพึงปรารถนาเพราะจะทำให้สังคมและวัฒนธรรมของเราอยู่รอดเพราะประชาชนเห็นประโยชน์ของกลุ่มเหนือตนเอง ประชาชนต่างมุ่งหวังให้สังคมดีขึ้นกว่าเดิม และ “ความเป็นพลเมือง” จะกำกับและหล่อหลอมไม่ให้ชาตินิยมกลายเป็นปัญหา

ทั้งชาตินิยมและความเป็นพลเมืองจะต้องอยู่ในระดับพอเหมาะพอควรผสมกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม อันจะทำให้บรรลุดัตถุประสงค์ของความอยู่รอด ความยั่งยืน และความมีเสถียรภาพของสังคมเรา (ก)